

Vergaderjaar 2011–2012

30 977

AIVD

Nr. 44

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 januari 2012

Door middel van deze brief informeer ik de Tweede Kamer over de hoofdlijnen van het AIVD Jaarplan 2012. Het AIVD Jaarplan 2012 vormt een nadere uitwerking van het beleidsartikel 2 van de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Tweede Kamer, 2011–2012, 33 000 VII, nr. 2). Het Jaarplan zelf is vanwege zijn inhoud staatsgeheim gerubriceerd en is integraal gedeeld met uw Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.

Het AIVD Jaarplan 2012 is zoals gebruikelijk opgesteld mede op basis van risico- en trendanalyses van de AIVD zelf en behoeftestellingen vanuit samenwerkingspartners en belangendragers. Het is gelijktijdig met het jaarplan van de MIVD besproken en geaccordeerd in de Raad voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten en de Ministerraad.

Het Jaarplan 2012 bestaat uit twee delen: het eerste deel bevat de strategische prioriteiten, die de «strategische agenda» van de dienst vormen. Het tweede deel bevat de reguliere «agenda» van de AIVD, waarin de accenten per aandachtsgebied of werkkerrein worden beschreven. Deze brief volgt die indeling.

Strategische prioriteiten

Risico's en bedreigingen voor de (inter)nationale veiligheidsbelangen van Nederland hebben steeds meer een internationaal karakter gekregen, dat wil zeggen dat zij voortkomen uit een in toenemende mate dynamische en onzekere internationale omgeving. Nieuwe (jihadistisch geïnspireerde) terroristische dreigingen kunnen zich op onvoorspelbare wijze, in korte tijd en van buitenaf (exogeen) ontwikkelen. Daarnaast worden de risico's en bedreigingen voor de Nederlandse veiligheidsbelangen sterk beïnvloed door de snelle ontwikkelingen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. De nieuwste toepassingen vinden snel hun weg in de maatschappij, en dus ook naar de onderzoekssubjecten van de dienst.

Wil de AIVD goed toegerust blijven om tijdig nieuwe dreigingen en risico's voor de nationale veiligheid te onderkennen, dan moet de dienst in zijn werkwijzes op deze trends kunnen inspelen. De strategische prioriteiten zijn dus noodzakelijk, wil de AIVD zijn missie ook op de lange termijn kunnen waarmaken en aan de verwachtingen van zijn afnemers kunnen blijven voldoen.

Het gaat daarbij om operationele onderzoeksprioriteiten van strategisch belang, prioriteiten inzake de (door)ontwikkeling van (technische) inlichtingenmiddelen zoals Sigint, (her)bezinning op taken en aandachtsgebieden – zoals veiligheidsonderzoeken – en om organisatieontwikkeling in brede zin (onder meer informatiehuishouding en strategisch informatie-management) In het kader van deze prioriteiten wordt in 2012 ingezet op een intensivering en herstructurering van de samenwerking met de MIVD en de Regionale Inlichtingendiensten (RID-en). Ik licht een aantal strategische prioriteiten hieronder nader toe.

Operationele onderzoeksprioriteiten van strategisch belang

De AIVD heeft medio 2010 een aantal operationele onderzoeksprioriteiten van strategisch belang vastgesteld. Het gaat met nadruk om een integrale benadering van de inspanningen in het inlichtingenproces gerelateerd aan een specifiek onderzoeksthema, alsook alle ondersteunende (operationele) activiteiten die daarvoor nodig zijn. In 2012 gaat de AIVD door op deze onderzoeksprioriteiten teneinde een zelfstandige, hoogwaardige inlichtingenpositie te verkrijgen en de regering of andere partners tijdig te kunnen informeren en mobiliseren.

Eén van deze operationele onderzoeksprioriteiten van strategisch belang betreft personen en organisaties in Nederland én het buitenland die een concrete of zeer voorstelbare jihadistisch-terroristische dreiging vormen voor Nederland of Nederlandse belangen elders. De AIVD bouwt daartoe zijn inlichtingenpositie op jihadistische netwerken in een aantal risicogebieden verder uit (Afghanistan/Pakistan, Jemen, Somalië en Noord-Afrika).

De AIVD zal voorts in 2012 zijn inlichtingenpositie op internationale jihadistische webfora versterken. Ook zet de AIVD in op het voorzien en voorkomen – dan wel inlichtingenmatig controleren – van pogingen van Nederlandse ingezetenen tot deelname aan terroristische activiteiten in conflictgebieden.

Verder investeert de AIVD in het tijdig onderkennen van internationale politieke ontwikkelingen en nieuwe regio's waarin zich een potentiële, exogene, jihadistisch-terroristische dreiging manifesteert die verdergaand onderzoek nodig maakt (zie hieronder, versterken scanfunctie).

Versterken van de scanfunctie naar nieuwe, nog ongekende dreigingen

De AIVD zal de komende jaren, meer dan nu het geval is, alert moeten zijn op zich acuut manifesterende of zich snel ontwikkelende dreigingen en (politieke) ontwikkelingen in binnen- en buitenland. In 2012 zal de AIVD dan ook inzetten op het verder ontwikkelen van de verschillende aspecten van de scanfunctie (onder andere ontvangst van signalen, operationeel vooronderzoek, fenomeenonderzoek) en de samenhang daartussen.

Strategisch samenwerken met MIVD, Nationale Politie (RID-en) en collega-diensten

Gegeven de financiële kaders en de snelle technologische ontwikkelingen kan de AIVD niet op eigen kracht alle inhoudelijke en technische aspecten van het inlichtingenwerk beheersen, laat staan op alle fronten een (internationale) topospositie innemen. Strategische samenwerking met de

MIVD, de Nationale Politie en collega-diensten is dan ook noodzakelijk voor het behoud van de operationele effectiviteit op de lange termijn.

In 2012 wordt ingezet op samenwerking met de MIVD conform het Aanwijzingsbesluit Buitenlandtaak 2011 en samenwerking op het gebied van Sigint en Cyber. Medio 2012 willen beide diensten een gezamenlijke eenheid inrichten, die hoogwaardige Sigint en Cyber opbrengsten aan zowel de MIVD als de AIVD levert. Hierbij kan de kwaliteit van de Sigint-ondersteuning aan onder andere militaire operaties, contra-inlichtingen en contra-terrorisme onderzoeken en de Inlichtingen Buitenland-taak niet alleen gegarandeerd blijven, maar naar verwachting zelfs verbeteren.

Verder wordt in 2012 gewerkt aan de harmonisatie van externe rapportages van MIVD en AIVD, aan operationele coördinatie, aan het aanleggen van meer beveiligde verbindingen en aan de operationele samenwerking.

Het afgelopen jaar heeft de AIVD samen met de Nationale Politie i.o. de ontwikkeling naar een effectievere en efficiëntere inzet van de RID-en in gang gezet door middel van het project RID 2015. De stappen die in 2012 gezet worden maken onderdeel uit van een langlopend traject waarbij het einddoel is om in 2015 een RID nieuwe stijl gereed te hebben. Deze RID nieuwe stijl wordt hét regionale knooppunt van inlichtingen, informatie en kennis met betrekking tot de nationale veiligheid, in de context van de eigen regio.

Verder zet de AIVD in 2012 in op uitbreiding van informatie-uitwisseling met buitenlandse Sigint-diensten, in samenwerking en afstemming met de MIVD. Ook wordt de samenwerking met nationale en internationale «trusted partners» op het terrein van technologische ontwikkelingen uitgebreid. Beoogd wordt zowel gezamenlijke ontwikkeling als ook wederzijdse verstrekking van zelf ontwikkelde technologie.

Cyber

De maatschappelijk-economische afhankelijkheid van digitale technologie zal de komende jaren sterk toenemen. Dit geldt voor het functioneren van alle vitale sectoren van ons land, maar ook voor sociale en zakelijke communicatie tussen burgers, bedrijven en overheidsinstellingen. Het risico van digitale aanvallen neemt eveneens sterk toe, zoals vorig jaar bleek (denk aan Diginotar). De dreiging gaat uit van vijf groepen, te weten staten, terroristen, digitale activisten en extremisten («hacktivisten»), digitale hangjongeren en criminelen. De dreiging die uitgaat van digitale aanvallen door statelijke actoren is het grootst.

Om zijn wettelijk taken ook in de digitale wereld te kunnen uitvoeren, beschikt de AIVD over unieke kennis en expertise op het gebied van (gerichte) digitale aanvallen. Ook is sprake van intensieve kennisuitwisseling met (internationale) partners. Daarnaast keurt en ontwikkelt de AIVD, in het bijzonder het Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging (NBV), beveiligingsproducten ten behoeve van de rijksoverheid en geeft de AIVD advies over te nemen maatregelen op het gebied van informatie-beveiliging. Verder doet de AIVD onderzoek naar middelen en mogelijkheden om digitale aanvallen vroegtijdig te onderkennen, en heeft de dienst zelf unieke kennis van de offensieve mogelijkheden van digitale middelen.

De AIVD zal in 2012 door interne herprioritering de personele capaciteit en de technische middelen op het terrein van Cyber verder versterken. Zoals hierboven al vermeld gaan de AIVD en de MIVD in 2012, vanuit hun eigen deeltkennis en -competenties, intensief samenwerken op het gebied van

Cyber teneinde hun wettelijke taken adequaat te kunnen blijven uitvoeren en hun operationele effectiviteit te versterken.

Om de maatschappelijke weerbaarheid te verhogen investeert de AIVD in het beschikbaar stellen van *cyber security* gerelateerde kennis ten bate van gerichte informatievertrekking aan belangendragers, o.a. ten behoeve van het Cyber Security Beeld Nederland van het Nationaal Cyber Security Centrum. Zo draagt de AIVD bij aan de implementatie van de Nationale Cyber Security Strategie.

Ontwikkeling van (technische) inlichtingenmiddelen en beter benutten van grote datastromen en open bronnen

Begin 2011 heeft de AIVD extra middelen ontvangen om de technische en ICT-capaciteiten van de dienst te versterken en de technologische wedloop het hoofd te kunnen bieden. In 2012 wordt verder geïnvesteerd in de aanschaf en ontwikkeling van ICT-middelen op het gebied van o.a. Sigint, Cyber (digitale spionage) en offensief internetonderzoek. Ook wordt geïnvesteerd in het beter doorzoekbaar maken van grote datastromen en open bronnen.

Organisatieontwikkeling (informatiehuishouding, strategisch informatie-management)

In 2012 wordt het nieuwe workflowmanagement- en archiefsysteem (Orion) geïmplementeerd. Ook de personeelsadministratie van de AIVD wordt vernieuwd en in lijn gebracht met de rijksbrede HRM-processen door gebruik te maken van het systeem van P-Direkt.

In 2012 investeert de AIVD verder in de (door)ontwikkeling van informatie-management binnen de dienst. Het gaat daarbij zowel om activiteiten op het gebied van informatiemanagement als om activiteiten op het gebied van sturing, ter verbetering van de integrale sturing op alle aan informatiemanagement gerelateerde projecten.

Herijking van de B-taak (veiligheidsonderzoeken)

Het stelsel van vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken is nadrukkelijk bedoeld om schade aan de nationale veiligheidsbelangen van de Nederlandse staat en samenleving te voorkomen. In dat kader is het van belang dat alleen die functies als vertrouwensfunctie worden aangewezen, van waaruit de nationale veiligheid kan worden geschaad. Om die reden wil de AIVD de vanuit het inlichtingenproces beschikbare kennis en expertise nadrukkelijker aanwenden bij de (meer gerichte) aanwijzing van vertrouwensfuncties en uitvoering van veiligheidsonderzoeken. Het ontwikkelen en introduceren van een tarifieringsmodel ter dekking van de additionele taakstelling uit het Regeerakkoord maakt ook onderdeel uit van de zogenaamde «herijking» van de B-taak.¹

Accenten per aandachtsgebied of werkkerrein

Het tweede deel van het jaarplan bevat de reguliere taakuitvoering van de AIVD, waarin de accenten per aandachtsgebied of werkkerrein worden beschreven.

Radicalisme en extremisme

Wat betreftradical islamitische bewegingen in Nederland legt de AIVD in 2012 de nadruk in het onderzoek op personen die anderen doelbewust aanzetten tot radicalisering en de locaties waar dit gebeurt, o.a. op het radicaal-islamitisch internet.

De inzet van de AIVD op onderzoeken naar anarcho-extremisme wordt in 2012 vergroot. Anarcho-extremisme wordt gekenmerkt door een samenwerking van individuen of groeperingen die zich niet langer

¹ Rijksbegroting 2012, BZK (Tweede Kamer, 2011–2012, 33 000 VII, nr. 2, p. 24).

beperken tot een *single issue* (zoals dierenrechtenextremisme, verzet tegen asiel- en vreemdelingenbeleid, antifascisme, antiglobalisering, of milieuextremisme), maar op meer gebieden actief zijn en die daarbij op oneigenlijk of ondemocratische wijze extremistische activiteiten verrichten vanuit een anarchistische ideologie. De AIVD blijft actief werken aan het verhogen van het (veiligheids)bewustzijn bij bedrijven en overheidsinstellingen inzake gewelddadig verzet tegen asiel- en vreemdelingenbeleid.

Heimelijke activiteiten van vreemde mogendheden

De AIVD zal zich ook in 2012 richten op het vroegtijdig onderkennen en zo mogelijk voorkomen dan wel beëindigen van ongewenste en heimelijke activiteiten van andere landen in Nederland. Prioriteit wordt gegeven aan de inlichtingenactiviteiten van Iran, Rusland en China. Daarbij wordt in het bijzonder gelet op drie vormen van inmenging, te weten politieke-bestuurlijke beïnvloeding, verwerving van (kwetsbare) wetenschappelijke/technische kennis en technologie en aantasting van vitale overheidsstructuren en ICT-infrastructuur (digitale spionage). De AIVD zal dergelijke vormen van heimelijke en ongewenste inmenging actief terugdringen, hetzij door derden in staat te stellen in te grijpen hetzij door ingrijpen van de dienst zelf.

Inlichtingen Buitenland

Gezien de dynamische en onzekere internationale omgeving en de risico's die dit meebrengt voor de internationale vrede en veiligheid, zal de AIVD in 2012 prioriteit geven aan het inwinnen van inlichtingen ten aanzien van een specifiek aantal landen dat is opgenomen in (het geheime deel van) het Aanwijzingsbesluit Inlichtingen Buitenlandtaak. Dat betreft landen waarvan in samenspraak met de belangrijkste afnemers is bepaald dat inlichtingen van wezenlijk belang zijn voor de totstandkoming van het Nederlandse buitenlandbeleid. Doel hiervan is de Nederlandse regering in staat te stellen een eigenstandig oordeel te vormen over de ontwikkelingen rondom en de dreiging die uitgaat van de landen waaraan de prioriteit wordt gegeven.

Proliferatie van massavernietigingswapens

De AIVD zal in 2012 – binnen de bestaande samenwerkingsvorm met de MIVD – onverminderd voortgaan met de inspanningen die worden verricht om eventuele verwervingspogingen op het gebied van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen door de zogenoemde «landen van zorg» tegen te gaan. Tevens zal de AIVD met de MIVD in het samenwerkingsverband onderzoek verrichten naar de aard en omvang van de diverse (wapen)programma's van «landen van zorg» (chemische, biologische, radiologische en nucleaire aspecten). De belangrijkste landen van zorg zijn Iran, Noord-Korea en Syrië.

Sinds 2011 lopen de spanningen tussen Iran en het Westen verder op, getuige bijvoorbeeld het recente Iraanse dreigement om in reactie op een olieboycot de Straat van Hormuz af te sluiten. De AIVD en de MIVD trachten, in internationaal verband, zicht te krijgen op de ware intenties van Iran ten aanzien van zijn nucleaire programma.

Veiligheidsbevordering, waaronder informatie- en verbinding beveiliging

De AIVD zal de ingezette lijn van kwaliteitsverbetering van dreigings- en risicoanalyses doorzetten. Naast de reguliere dreigingsanalyses m.b.t. personen, objecten en diensten in het Rijksdomein, zullen in 2012 enkele kwalitatief hoogwaardige «zware» producten zoals dreigings- en risicoanalyses worden uitgebracht ten behoeve van de Eenheid Bewaking en Beveiliging van de NCTV, de voornaamste afnemer van risico- en dreigingsanalyses.

Ook de inspanningen ten behoeve van het onderkennen en tegengaan van vormen van digitale spionage en digitale aanvallen worden in 2012 voortgezet. Dat geldt ongeacht de statelijke of niet-statale oorsprong van dergelijke pogingen, die de integriteit van onze technische infrastructuur dreigen aan te tasten.

Tot slot

De AIVD rapporteert over zijn activiteiten en bevindingen in zijn Driemaandelijke Rapportages (waarin de focus ligt op de activiteiten en resultaten van de dienst) en in het Nationale Inlichtingenbeeld (waarin de focus ligt op de bevindingen van de dienst). Beide rapportages worden gedeeld en besproken met de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van uw Kamer. Verantwoording over de uitvoering van het jaarplan wordt afgelegd in het departementale jaarverslag van mijn departement en in het eigen jaarverslag van de AIVD.

De dienst heeft een flink aantal opgaven en uitdagingen voor zich liggen. Mogelijk komen daar nog nieuwe bij, want er kunnen zich gedurende 2012 onvoorziene ontwikkelingen voordoen die de AIVD dwingen te herprioriteren of deprioriteren en nieuwe keuzes te maken. Vanzelfsprekend zal de AIVD in zo'n situatie de prioriteiten bijstellen in afstemming met zijn belangrijkste afnemers en belangendragers. Waar nodig zal ik uw Kamer daarbij betrekken.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
J. W. E. Spies